

32 Sodankäyntiä talouden ehdoilla

Äänitteen kesto: 32 min

Litterointimerkinnät

Marko Palokangas:	Haastattelija
Sakari Wuolijoki:	Vastaaaja
Intro:	Intro
Sa-	Sana jää kesken
(sana)	Epävarmasti kuultu jakso puheessa tai epävarmasti tunnistettu puhuja
(-)	Sana, josta ei ole saatu selvää
(--)	Useampia sanoja, joista ei ole saatu selvää
, . ? :	Kieliopin mukainen välimerkki tai alle 10 sekunnin tauko puheessa

---

[musiikkia]

Intro: Kuuntelet Maanpuolustuskorkeakoulun Sotataidon ytimessä –podcastia. Jaksoissa sotataidon asiantuntijat keskustelevat ajankohtaisista yhteiskuntaan ja sen turvallisuuteen liittyvistä kysymyksistä.

Marko Palokangas: Tervetuloa kuuntelemaan Sotataidon ytimessä –podcastia. Meillä on meneillään sarja, jonka kantavana teemana on tällä kertaa sodankäynnin laaja-alaisuus. Minä olen sotilasprofessori Marko Palokangas ja tällä kertaa kanssani on keskustelemassa oikeustieteen tohtori, dosentti Sakari Wuolijoki. Tervetuloa, Sakari.

Sakari Wuolijoki: Kiitos, mukava olla täällä Santahaminassa.

Marko Palokangas: Tänään keskustelemme sodankäynnistä talouden ehdoilla. Minkälaisia vaikutuksia on vahvalla taloudella puolustusvalmiuteen ja puolustushaluun? Miten epävakaa tai heikko kansantalous vaikuttaa kykyyn puolustautua etenkin laaja-alaista vaikuttamista vastaan? Entä mitkä tai mikä on rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin merkitys erilaisissa kriiseissä? Entä purevatko talouspakotteet? Muun muassa näihin kysymyksiin pureudumme tässä podcastissa. Mutta Sakari, aloitetaan. Olet varsinainen rahoitusalan konkari ja ammattilainen, kerrotko vähän omasta taustasta, miten tämä rahoitusala linkittyy omaan ammattitaitoosi?

Sakari Wuolijoki: Kiitos, oikein mielellään. Ehkä kahtakin kautta, toisaalta akateemist kautta, mutta sitten toisaalta ihan käytännön kautta. Eli mähän oon pankkialalla Nordean lakiasianjohtaja Suomessa ja lisäksi vastaan sitten kaikissa meidän toimintamaissa meidän suuryritysassiakasliiketoiminnan oikeudellisesta tuesta. Sitten lisäksi on akateemista taustaa sillä tavalla, että oon väitelly aikanaan oikeustieteellisestä tiedekunnasta ja jatkanuki sitte hieman akateemisia pyrintöjä sen jälkeenkin vielä. Ja ehkä tän kombinaationa, sekä tämän pankkitoimintaliitynnän, että tän akateemisen toiminnan kombinaationa sain sitten ilon tulla kutsutuksi myös Maanpuolustuskorkeakoulun Sodan usvaa –

tutkimusverkostoon. Sitä kautta sitte ollu myös maanpuolustuksen kannalta, askarrellu hieman viime aikoina näiden kysymysten parissa ja valistanut itseänikin.

Marko Palokangas: Erinomaista. Viittasit tuohon akateemisen uraasi, olit myös muutaman vuoden työelämäprofessorina Aalto-yliopistossa?

Sakari Wuolijoki: Pitää paikkansa, joo Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulussa viisi vuotta olin siellä työelämäprofessorina osa-aikaisesti opettamassa rahoitusmarkkinajuridiikkaa.

Marko Palokangas: Hienoa. No tässä inserttinä kuulimme, minkälainen ammattilainen tänään on keskustelemassa. Tosi hienoo, et oot päässy paikalle. Mennään itse asiaan, eli oikeestaan sodankäyntiin ja sen laaja-alaisuuteen. Monta kertaa sodankäyntihän mielletään aseiden tai asevoimien väliseksi taisteluksi, mutta entistä enemmän nykypäivän sodankäynti ja sen rintamat ovat aivan muualla kuin siellä varsinaisissa taisteluissa. Sotaa käydään informaatioulottuvuudessa, kyberulottuvuudessa, sitä käydään ihmisten mielissä, mutta myös rahoitusmarkkinoilla. Ja viime aikoina olemme myös nähneet sen, kun tuo Venäjän oikeudeton hyökkäyssota Ukrainassa on jo kestänyt yli vuoden ja sitä edeltävä vaihe jo yli yhdeksän vuotta sieltä Krimin niemimaan valtauksesta, niin tähänkin sotaan on liittynyt hyvin paljon mekanismeja talouden puolella. Sakari, minkälaisia mekanismeja talous tuo sodankäyntiin tai aiheuttaa rajoitteita?

Sakari Wuolijoki: Se on tietysti hirveän laaja teema ja laaja kysymys. Yleisesti vois ehkä aloittaa sanomalla, että kyllähän nyt talous ja puolustus ovat ikään kuin symbioosissa keskenään. Vahvaa puolustusta on varmasti vaikea, ellei mahdoton ylläpitää ilman vahvaa taloutta ja päinvastoin. Ja tosiaan, niinku sanoit, niin myös tämän Ukrainan sodan aikana on selvästi nähty se sodan monirintamaisuus siinä mielessä, että samaan aikaan kun käydään aseilla käytävää sotaa, niin onhan käynnissä myös tietynlainen taloudellinen sota. Joka näyttäytyy sitten käytännössä esimerkiksi talouspakotteina, jotka sitten on hyvin näkyviä myöskin rahoitusmarkkinoiden toiminnassa ja pankkitoiminnassa.

Marko Palokangas: Tän päivän ihmiset varmasti Suomessa ja monessa muussakin maassa pohtii sitä, että miksi korot ovat nousseet, miksi inflaatio vaikuttaa heidän elämään ja miksi ylipäättään elinkustannukset ovat nousseet, energian hinta noussut. Syypääksi monta kertaa luetaan se varsinainen sota, joka nyt on käynnissä tuolla Ukrainassa. Mutta tuleeko se monien välillisten vaikutusten kautta ihmisten arkeen tämä talouden ikään kuin heikentyminen? Vai onko se suoranaista johdannaista siitä sodasta?

Sakari Wuolijoki: Nää kausaliteettisuhteet on varmasti aina hirveän vaikea, mutta ilman muuta on selvää, että sodalla on ainakin vaikutusta tähän kehityskulkuun, josta kaikkein helpointen ja selkeimmin ymmärrettävissä varmasti tää sodan vaikutus energianhintoihin. Ja sehän on asia, joka liittyy sitten nimenomaan talouspakotteidenkin käyttöön. Tähän on yksi asia, joka varmasti myös vaikuttaa poliittisessa päätöksenteossa ja jopa sodankäynnissä. Se, että millä tavalla pystytään vaikuttamaan myös vastapuolen talouteen ja siihen ihmisten arkeen talouden kautta.

Marko Palokangas: Yksi kantava teema tässä keskustelussa on nimenomaan et miten taloudella pystytään vaikuttamaan jopa ennaltaehkäisevästi siihen

puolustusvalmiuteen ja puolustushaluun. Varmaan osin se liittyy tähän resilienssiin eli kriisinsietokyvyn kasvattamiseen. Minkälaisia mekanismeja talouden osalta nyt esimerkiksi Suomessa on, millä me voidaan vaikuttaa siihen, että emme tule yllätetyksi ainakaan talouden rintamalla?

Sakari Wuolijoki: Kaikkein tärkeintä on ihan varmasti just tää, mihin viittasin jo alussakin, se, että ylipäänsä pidetään huolta talouden kunnosta. Et se et on vahva kansantalous, niin se merkitsee silloin myös resilienssiä tässä suhteessa ja se merkitsee sitä, sanomattakin tavallaan selvää, että kun on vahva talous, niin pystytään myös pitämään budjetista huolta niin, et voidaan allokoida maanpuolustukseen riittävästi varoja. Mut on sit toisia vähän syvempiäkin ulottuvuuksia tällä talouden hyvällä tilalla ja sen vaikutuksella puolustukseen. Joista yksi on se, et jos ajatellaankin käänteisesti niin päin, että jos kansantalous ei oo hyvässä kunnossa, niin minkälaisia vaikutuksia si on mahdollisesti sitten puolustuskykyyn ja puolustushaluun. Et helpostihan käy nimittäin niin, että silloin jos talous ei oo hyvässä kunnossa, niin on myös helpompi levittää disinformaatiota, helpommin syntyy silloin sellasessa taloudessa liikkeitä, jotka eivät tue demokraattista kehitystä ja synnyttää siinä mielessä siemenen myöskin negatiiviselle vaikuttamiselle.

Marko Palokangas: Varmaan tässä meidän keskuspankki, eli Suomen Pankki, koko pankkimailma, finanssiala ja sitten maailman eri pankkijärjestöt, siis Maailmanpankki ja Euroopan keskuspankki on tässä ihan avainasemassa. Ja se heidän välinen yhteistyö tai kommunikointi on myöskin osa ennaltaehkäisyä talouden kriisinsietokyvyn kasvattamisessa.

Sakari Wuolijoki: Ilman muuta näin on. Että rahoitusmarkkinathan on myös kriisitilanteessa hyvin yhteiskunnallisen infrastruktuurin kannalta tärkeä toimija, jos ajatellaan ihan arjen maksuliikennettä vaikka, puhumattakaan sit myös rajat ylittävistä asioista. Pääomamarkkinoiden toiminta on hyvin kansainvälistä ja esimerkiksi kriisitilanteissakin on erittäin tärkeä, että valtio pystyy viel hoitamaan ja huolehtimaan ulkomaisesta velanotosta. Ja siihenkin tarvitaan silloin kansainvälistä rahoitusmarkkinajärjestelmää. Esimerkiks juuri tämmöset maksuliikenteen järjestelmät, niin ne on nykyään kansainvälisiä, eikä pelkästään kansallisia, yhden maan sisälle eristettävissä olevia toimia. Ja se myös oikeestaan tukee ja lisää häiriönsietokykyä tää kansainvälinen ulottuvuus.

Marko Palokangas: Meidän kuulijat ja varmaan ainakin pääosa ihmistä jo tietää, että finanssialalla myös testataan sitä valmiutta erilaisiin häiriötilanteisiin jatkuvasti. Se on varmaan ihan päivittäistä työtä siellä teillä. Niin millä tavalla nyt esimerkiksi tämä käynnissä oleva Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, tehtiinkö toimenpiteitä ennen sitä, jotka oli jollain tavalla näkyviä? Tai ei tarvitse mennä niihin, mitkä ei näkyny ulospäin, mutta oltiinko varauduttu tämmöseen tilanteeseen?

Sakari Wuolijoki: Ilman muuta ollaan varauduttu rahoitusmarkkinoilla ja pankeillahan on jo lakisäätteisiinkin velvollisuuksia huolehtii siitä, että on tämä kriisivarautuminen. Ja lisäksi tehdään viranomaisten kanssa myös yhteisiä harjoituksia määräajoin, joissa varmistutaan siitä, että on olemassa toimintatavat, joilla pystytään myös erilaisissa kriiseissä hoitamaan yhteiskunnan kannalta tärkeitä rahoitusmarkkinoiden tehtäviä. Niiden kriisien ei ole välttämättä oltava mitään näin vakavia kuin hyökkäyssota, vaan ne voi myös olla esimerkiksi pitkäaikaisia sähkökatkoksia.

Marko Palokangas: Niin, tai pandemia, joka koettiin pari vuotta ennen tätä sotaa.

Sakari Wuolijoki: Juuri näin.

Marko Palokangas: Se oli varmaan jonkinlainen testi myöskin finanssialalle ja rahoitusmarkkinoille, tämmönen laaja häiriötilanne koko maailmassa?

Sakari Wuolijoki: Näinhän se on. Ja näin pankkialan näkökulmasta voikin sanoa, et se osoitti myös sen, et miten hämmästyttävänkin resilientti tämä järjestelmä on siinä mielessä, että erittäin suurissa määrin pystyttiin siirtymään etätöihin ja saatiin järjestelmät toimimaan myös sillä tavalla.

Marko Palokangas: Viittasit äsken tuossa siihen rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuriin. Avaa hieman, mitä se tarkoittaa käytännössä? Minkälainen on rahoitusmarkkinoiden infrastruktuuri?

Sakari Wuolijoki: Se tarkoittaa käytännössä niitä keskeisiä perusjärjestelmiä, joita tarvitaan, jotta rahoitusmarkkinat voi toimia. Se voi olla maksuliikennettä et pystytään tilisiirtoja tekemään, se voi olla rahahuoltoa, eli sitä, että myös käteistä rahaa pystytään jakelemaan ja käyttämään. Se on myös arvopaperikaupan järjestelmiä. Kriisioloissakin on tärkeitä edelleen et arvopaperikauppaa pystytään käymään, koska se on yhteydessä myös tähän yritysten ja valtioiden velanhankintaan. Et siin on monia aika teknisiä asioita liittyä tähän infrastruktuuriin.

Marko Palokangas: No nyt en malta olla ottamatta yhtä esimerkkiä fiktiokirjallisuudesta. Eli Ilkka Remeksen kuuluisaa kirjaa Jäätävä polte, jossa suomalainen oikeastaan energia-tietoliikenneinfra ajetaan oletetun tai kuvitteellisen hyökkääjän toimesta alas ja sillä on välittömiä vaikutus rahoitusmarkkinoihin ja myöskin ihan kansalaisten arkeen. Mä muistan siitä semmosen pätkän, että rahaa ei saa pankkiautomaatista jolla pystyis esim. maksamaan polttoainetta. Miten tällaisiin tilanteisiin on varauduttu rahoitusmarkkinoilla?

Sakari Wuolijoki: No ensinnäkin täytyy tietysti olla käsillä jo todella poikkeuksellinen tilanne, että ollaan sellasessa skenaariossa. Mut nythän esimerkiks Suomen Pankki on neuvonuki kansalaisia pitämään myös käteisenä eräänlaista kotivaraa siltä varalta, et tulee joku kriisitilanne, joka on odottamaton, jossa pitäis sitten operoida käteisellä jonkin aikaa. Pitkäaikaisesti sillä tavalla ei tietenkään voidakaan toimia.

Marko Palokangas: Sitä kirjaa, Jäätävä helvetti tais olla sen nimi, niin sitä ei tarvii enää kaivaa esille, koska nyt Euroopassa on yksi sellainen meneillään. Ja siel on kyllä Ukrainasta kokemuksia nähty, että miten hyökkääjä tai vihollinen pystyy vaikuttamaan erilaisilla keinolla. On se sitte kyberhyökkäys tai sitte ihan kineettinen asevoiman käyttö jotain kriittistä infraa kohtaan, jossa nyt esimerkiks rahoitusmarkkinat on varmasti yksi kohde.

Sakari Wuolijoki: Ilman muuta.

Marko Palokangas: No jos vähän puhutaan vielä tästä sodankäynnin laaja-alaisuudesta ja minkälaisia mekanismeja rahoitus- ja finanssimarkkinoilla on siihen. Nyt pakotteet on yksi konkreettinen esimerkki. Minkälaisia keinoja

rahoitusmarkkinoilla on pakotteisiin rakentaa sitten sitä toimivuutta? Onks siinä pahoja rajoitteita tai vaikeuksia? Ollaan kuultu myöskin tästä SWIFT-järjestelmän käytöstä. Voisit ammattilaisena ehkä hieman tätä avata maallikoille, että mitä se tarkoittaa käytännössä?

Sakari Wuolijoki: Mielellään. Tosta mä vielä ennen kuin edes menisi noihin yksityiskohtiin, niin nostaisinkin sitä keskustelun lentokorkeutta hivenen siinä mielessä, että kannattaa ehkä alottaa siitä, että mistä tässä talouspakotejärjestelmässä ylipäättänsä on kyse ja et minkälainen sota on ikään kuin käynnissä myös täs talouspakoterintamalla. Nythän hirven paljon me uutisissa luetaan siitä, että nyt tuli kymmenes EU:n talouspakotepaketti ja niin poispäin. Mutta samaan aikaan se, mikä jää helposti huomaamatta uutisoinnissa, on se, että vastaavasti Venäjä koko ajan säätää omia vastatalouspakotteitaan. Se ei vaikuta meidän arkeen juurikaan, mutta se näkyy esimerkiksi sellaisille eurooppalaisille yrityksille, joilla on toimintaa ollut Venäjällä, et miten hirveän vaikeeks varojen kotiuttaminen sieltä on käynyt tai että miten vaikeeks vaikkapa toiminnan lopettaminenkin Venäjällä on käynyt. Et on ikään kuin olemassa oma taistelurintamansa myös tässä talouspakotepuolella, jossa kumpikin osapuoli kiristää koko ajan pikkuhiljaa niit talouspakotteita. Josta sitten ääriesimerkki on ikään kuin omaisuuden kansallistaminen. Ja tässä täytyy sanoa, et ku on seurannu pankkien näkökulmasta tätä talouspakotepuolta, niin kyllä todella nopeasti pystyttiin EU:ssa voimakkaaseen päätöksentekoon talouspakoterintamalla. Itse esimerkiksi juuri tähän SWIFT-asiaan olin pitkään sitä mieltä, että tuskinpa tällaista talouspakotetta otetaan käyttöön, koska se leikkaa ja pysäyttää ja eristää Venäjää koko muusta talousjärjestelmästä niin voimakkaasti. Se siis tarkoittaa silloin sitä, että SWIFT on tällainen tekninen järjestelmä rajat ylittävälle maksuille, että jos joku pankki suljetaan siitä SWIFTistä pois, niin silloin se pankki ei enää pysty operoimaan kansainvälisesti. Ei voi hankkia omaa rahoitusta, ei voi tehdä maksutoimeksiantoja. Radikaali toimi.

Marko Palokangas: Tää oli hyvä, että otit tän ison kuvan ensin. Koska kuten sanoit, niin harvoin jää merkille se, että kuinka molemmat osapuolet toimii aktiivisesti, ei vain pakoterintamaa rakentava, vaan sieltä tulee yleensä vastatoimenpiteitä. Ihan niinku sodassa muutenkin. Oikeastaan tästä vielä ottasin vähän kiinni, tästä SWIFTistä. Siitä paljon puhuttiin silloin jo sodan alkuvaiheessa nyt siis viime vuoden, vuoden 2022 keväällä. Toisaalta Venäjä myöskin ilmoitti, että se ei enää esim. yrityksiltä ota vastaan muuta kun ruplina maksuja. Mihin tää perustuu? Minkä takia valuutalla piti lähteä kiristämään?

Sakari Wuolijoki: Siinä taustasyyt liittyy ilman muuta läntisen valuutan pakoon Venäjältä. Et se on Venäjän kannalta ollut tärkeätä se, että ruplalla on merkitystä ja että se on ikään kuin valuuttana arvossaan. Ja mä luulen, et siihen liittyy siihen ruplan kurssin ylläpitämiseen myös semmonen aspekti, että Venäjällä venäläiset, näin olen kuullut, ovat tottuneet seuraamaan ruplan arvoa suhteessa länsivaluuttoihin. Niin se on siinä mielessä myös Venäjän sisällä sil voi olla signaaliarvoa, että minkälainen ruplan kurssi on ja miten se toimii valuuttana.

Marko Palokangas: Tietysti sodasta myös yleensä aina opitaan, niin hyökkäjä kuin puolustaja oppii jatkuvasti ja pyritään myös viemään niitä oppeja käytäntöön. Rahoitusmaailman osalta ja yritysten toiminnan kannalta varmaan yksi oppi on ollut se, mihin viittasitkin aiemmin, että kuinka vaikea on sitten sitä yritystoimintaa esim. Venäjältä tuoda pois tämmöisessä tilanteessa, kun sota on käynnissä, pakotteet on

päällä, yrityksil on paljon investointeja siellä ja rahan pitäis liikkua. Saati se, että siellä aletaan kansallistamaan sitä toisen maan yritysomaisuutta. Onks tää yksi tapa vastata Venäjältä niihin pakotteisiin, alkaa kansallistamaan näitä yritysten omaisuuksia? Siitä on viime päivinä paljon luettu tai viime aikoina erilaisia uutisia.

Sakari Wuolijoki: On ilman muuta. Muodollisjuridisesti taitaa olla Venäjällä niin, et he eivät ainakaan itse oo sitä mieltä, että olis kansallistettu vielä siellä olevien yrityksiä omaisuutta. Mut tosiasiasahan on tehty toimia, jotka ainakin on lähellä sitä. Yksi hyvä esimerkki on se, että siellä on esimerkiks tullu vuoden 2023 alussa voimaan uusi sääntely, joka lähtökohtaisesti kieltää yrityksen myymisen, jos on kyse tämmösestä epäystävällisestä valtiosta, johon lukeutuu muun muassa kaikki EU-valtiot. Ja sitten että jos kuitenkin myydään, niin pitää saada tietyn viranomaiselimen lupa siihen. Ja sitten pitää varmistuu siitä, et myydään ystävällismieliselle taholle Venäjällä vähintään 50 prosentin alennuksella markkinahinnasta. Ja jos haluaa vielä saada kauppahinnankin siirrettyä, niin sitten pitää maksaa 10 prosentin ylimääräinen vapaaehtoinen vero Venäjälle. Et kyllä näissä on paljon toimia, jotka faktisesti rupeaa jo muistuttamaan kansallistamista.

Marko Palokangas: No sitten vähän siihen, et miten erilaisiin sotiin ja kriiseihin varaudutaan eri maissa. Otan kiinni Venäjän varautumisesta. Mun ymmärryksen mukaan ihan puhtaasti sotatieteellisestä näkökulmasta Venäjähän on varautunut pitkiinkin kriiseihin tai jopa sotiin siten, että he ovat valuuttarahastoihin sijoittaneet paljon omaisuutta. Joista tosin osa valuuttavarannoista ja nimenomaan rahastosta on joutunu näitten pakotteiden alle ja kenties jopa jäädytyksikin. Mutta ainakin jonkinlaisten laskujen ja päätelmien mukaan Venäjällä on jopa 100 miljardia euroa tai dollaria rahastossa, jolla se pystyy jatkamaan tänkaltaista sotaa aika pitkään. Kun vastaavasti esimerkiksi Ukraina, joka on hyökkäyksen kohteena, niin se on täysin riippuvainen läntisen yhteisön niin taloudellisesta, humanitäärisestä, poliittisesta ja aseellisesta tuesta. Eli käytännössä, jos tuki päättyy, niin sota muuttuu entistä enemmän Venäjän eduksi. Onks sulla tietoja tai näkemyksiä siitä, et miten Venäjä oli varautunut tähän tulevaan hyökkäyksensä vuoden 2022 helmikuussa?

Sakari Wuolijoki: Se on hyvä kysymys. Ja tää palautuu tää kysymys ehkä vähän siihen, mistä lähdettiin liikenteeseenkin, että mikä on ikään kuin talouden, kansantalouden merkitys sotilaallisen valmiuden ylläpitämisessä. Suomen Pankissahan tehdään korkeatasosta hyvää tutkimusta tästä Venäjän taloudesta. He julkas hiljattain tästä raportin, että miten sodan alkaminen on näkyny Venäjän taloudessa. Siinä raportis tuodaan myös hyvin esille se, että miten Venäjän talous on itse asiassa siinä mielessä rakennettu hyvin sotataloutta ajatellen, että Venäjällä on jo pitkään pyritty välttämään alijäämäisiä budjetteja. Venäjällä pystytään siinä mielessä siirtymään sotatalouteen, että talouden rakenne siirtyy enemmän palvelusektorista raskaaseen teollisuuteen ja näin. Et kyllä siinä mielessä voidaan sanoa, jos ei nyt varaudutun, niin ainakin olleen valmiudet tällaseen myös taloudellisessa mielessä. Tietysti isos kuvassa täytyy huomata se, että kyllä Venäjän talous silti on pienempi talous kuin mitä maan koon puolesta voitais ymmärtää.

Marko Palokangas: No yhtenä keskusteluaiheena tänään on se, että miten epävakaa tai heikko talous vaikuttaa sitten kokonaisuutena. Jos katsoo oikein isoa kuvaa ja pitkää juoksua, niin minkälaisia mekanismeja näät, että rahoitusmarkkinoilla on parantaa tätä epävakautta kansantaloudessa tai parantaa sen

kriisinsietokestävyyttä? Me ehkä vähän palataan sinne takaisin siihen yhteen perusaiheeseen, mutta kun ammattilaiselta kysyy, niin nyt on hyvä kuulla vastaus.

Sakari Wuolijoki: Toimivat rahoitusmarkkinathan on yksi osa toimivaa kansantaloutta ja toimivaa yhteiskuntaa. Et siinä mielessä rahoitusmarkkinoilla on aivan olennainen osa. Mut ei rahoitusmarkkinat tietenkään yksin ilman tätä vuorovaikutusta talouden muuhun toimijoihin ja valtioon pysty tätä ratkaisemaan. Mutta rahoitusmarkkinat ja pankit on ikään ku tärkeä moottori tämmösessä.

Marko Palokangas: Suomessahan on käytössä jo pitkään ollut ja olemme tässä ei nyt millään tavalla edelläkävijöitä, mutta hyvin erikoislaatuinen yhteiskunta, et meil on käytössä tää kokonaisturvallisuuden malli, jossa timantin eri kulmat, viranomaiset, ministeriöt poliittinen päätöksenteko, järjestöt ja elinkeinoelämä linkittyvät kiinteästi toisiinsa. On poolityöskentelyä, jossa pyritään nimenomaan tän varautumisen kautta parantamaan sitä valmiutta. Ja rahoitusmarkkinat on yksi tärkeä osa tätä kokonaisturvallisuuden timanttia. Näetkö sä sen toimivaksi järjestelmäksi?

Sakari Wuolijoki: Suomessa on ilman muuta tehty tässä paljon hyvää työtä, niin kuin sanot. Se näkyy esimerkiks sillä tavalla, että ku ite juttelee kollegoiden kaa jo muista Pohjoismaista, niin ei siellä välttämättä ole samanlaista ymmärrystä ja samanlaista toimintavalmiutta tai mallia, jossa olis kokonaisturvallisuutta edistetty niin hyvässä yhteistyössä kun Suomessa. Et se on kyllä jotain, mistä voidaan olla ylpeitä.

Marko Palokangas: Niin ehkä tässä on taustalla se, että vaikka monta kertaa sanotaan, et Suomi on pieni maa, mutta Suomihan ei ole pieni maa. Ehkä me olemme pieni kansa ja tässä on se vahvuus, että pienen kansan keskuudessa on helpompi tehdä tämmösiä rajat ylittäviä yhteistoimintamalleja, joista kokonaisturvallisuus on yksi hyvä esimerkki.

Sakari Wuolijoki: Kyllä.

Marko Palokangas: Hyvä. Sitten nostan keskusteluun keskinäissuhteet ja keskinäisriippuvuudet, jotka on äärimmäisen iso osa kaikkea. Me olemme viime aikoina nähneet tän energian keskinäisriippuvuuden, me ollaan nähty sitä myös ihan siis rahoitusmarkkinoissa. Ja ehkä euroalue itsessään on yksi siitä, että me olemme rakentaneet toisistamme riippuvaisia, jossa on paljon hyvää ja voi olla, et siel on jotain sellaista, mitä se vihollinen yrittää käyttää hyväkseen niitä heikkouksia. Onko jotain sellaista, missä voisimme vielä tässä olla parempia kriisinsietokyvyn kannalta?

Sakari Wuolijoki: Tää on tosi mielenkiintonen ja vaikea kysymys. Mä oon viime aikoina itse jonkun verran pohdiskellut sitä, et onks tää doktriini keskinäissuhteista ja riippuvuuksista ja siitä, että se voi muodostaa pidäkkeen tai esteen sille, et tällaisia kriisejä ei synny tai valtioiden välisiä sotia ei synny. Et onks se koko doktriini ylipäätänsä osoittautunu nytten virheelliseksi. Et täl tavallahan ajateltiin kutakuinki 1990–2020, että rakentamalla integraatiota ja pitämällä kauppasuhteita myös Venäjään ja et kaikki se myös tukee rauhaa. Tää ajatus näyttäis siltä, että se toimii teoriassa, muttei välttämättä käytännössä. Ja se liittyy tietysti siihen, että kuinka rationaalisii toimijat ovat ja että mistä näkökulmasta sitä rationaalisuutta arvioidaan. Historian harrastajille saattaa tulla mieleen sitten semmoinen analogia, että kyllä se ainakin joskus on toiminu, että eiks antiikin Roomassa ollu tää Pax Romana ties

kuinka pitkään keisariajan aikana, että Välimeren alueella kauppa kävi hyvin ja rauhaisat olot oli.

Marko Palokangas: Se muodosti tavallaan pidäkkeen sille, et ei lähdetä sotimaan sitä kumppania vastaan, jonka kanssa tehdään jatkuvasti kauppaa. Tähänhän tää perustuu.

Sakari Wuolijoki: Ja onhan Euroopan unionikin alun alkaen tämän tyyppinen harjoitus.

Marko Palokangas: Kyllä. Vielä ehkä muutama sana siitä, että minkälaisia keinoja yksilöllä on vaikuttaa tähän kokonaisuuteen? Mehän tiedetään, että rahoitusmarkkinatkin on valtava kokonaisuus, jos on hyvin kompleksiset keskinäiset suhteet ja siellä käydään jopa kilpailua. Onko sitten esimerkiksi osakekauppa tai valuutanvaihto, ni onko se pelkästään aina yhden osapuolen näkökulmasta hyväksi, vai aiheuttaako se kilpailuasetelmia. Mutta tietysti meidän kuuntelijat varmaan miettii sitä, että pystyykö yksilö vaikuttaa tämmöseen isoon kokonaisuuteen, koneistoon, joka pyörii koko ajan kovilla kierroksilla. Miten sä näet tän?

Sakari Wuolijoki: No tää voidaan nähdä varmaan monena osakysymyksenä. Laajin kysymyshän koskee jo sit sitä, että miten yksilöiden pitää vaikkapa pyrkiä siihen, etteivät oo itse disinformaation tai sellasen vaikuttamisen piirissä. Mut jos mä rajaudun nyt sitten vähän talouteen, niin kyllähän taloudessa yksilön oman varautumisen merkitys on kuitenkin sitten aika pieni. Et sellaisia maalaisjärkisiä toimenpiteitä voidaan tehdä, joita nyt Suomen Pankkikin on pitäny esillä, kuten esimerkiks käteisen eräänlaisen hätävaravaraston pitämistä. Ja ehkä ylipäätänsä taloudellisten puskureiden hankkiminen hyvinä aikoina ihan riippumatta kriiseistä niin se on järkevää taloudenpitoa olla puskureita ja säästöjä.

Marko Palokangas: Liittyen oikeastaan tähän, niin paljon on pankit jo vuosia korostaneet ja neuvoneet lainanottajia, siis esim. kotitalouksia ottaessaan lainaa, että varautukaa korkojen nousuun ja on erilaisia korkosuojamekanismeja, joita voi rahalla ostaa ja varautua siihen pahimpaan tilanteeseen. Nythän me ollaan eletty maailmassa viimeisen 15 vuotta todella matalien korkojen aikaa. Onko se ollut uusi normaali vai ollaaks me itse asias palattu siihen ihan normaalikorkotasoon? Miten Sakari näet tämän?

Sakari Wuolijoki: Kyllä pankkialalla nähdään niin, että normaaliin korkotasoon on palattu. Et vaikka nyt tällä hetkellä nää korot, joista me puhutaan, niin tuntuu huiman korkeilta verrattuna siihen, mihin totuttiin, niin historiallisesti kuitenkin ei olla mitenkään erityisen korkealla tasolla.

Marko Palokangas: Joo, no verrattuna 90-luvun alun lamaan, niin silloin oli kaksinumeroisia korkolukuja ja ne oli silloin ihan normaalitasolla. Mutta siihen ei onneks olla vielä jouduttu. No täs on hyvin tullu esille se, että sotaa ei todellakaan käydä vaan aseina tai sanotaan että tuliaseina nykypäivänä, vaan se on paljon muidenkinlaisten mekanismien hyväksikäyttöä ja hyödyntämistä sodankäynnissä laaja-alaisesti. Talous on yksi niistä eittämättä ja se on kiinteä osa ehkä nykyaikaista laaja-alaista sodankäyntiä. Sitä ei voi enää erottaa osakseen. Näinhän se on itse asiassa ollut aina, mutta jotenkin se jää aina sinne taustalle hetkeks, kunnes yksilön kurjuus alkaa tuntua, että hetkinen, täähän vaikuttaa myöskin mun talouteen ja tässä suhteessa ihmiset alkaa ymmärtää. Sen takia on tosi tärkeää, et me

keskustellaan myös siitä, että mitä tapahtuu muualla kun siellä asevoimien välisissä taisteluissa rintamilla tai sodassa.

Sakari Wuolijoki: Näin on. Yksi ero tietysti on se, että minkä takia tämä helposti ei tuu niin voimakkaasti esille, on se, että tän taloudellisen sodankäynnin tai talouspakotteiden vaikutusaika tai purevuusaika on niin paljon pidempi kun tuliaseilla käytävässä sodassa. Et ne negatiiviset vaikutukset heijastuu arkeen niin paljon hitaammin ja välittyy sinne arkeen niin paljon hitaammin.

Marko Palokangas: Niin ja itse asiassa silloin kun aseet lakkaavat laulamasta ja soimasta ja päädytään jonkinlaiseen aselepoon, niin nää vaikutukset taloudessa saattaa näkyä vielä vuosikausia.

Sakari Wuolijoki: Ilman muuta näin on.

Marko Palokangas: Aivan erinomainen, mielenkiintoinen keskustelu jopa näin sodankäynnin asiantuntijalle. On paljon asioita, joista ois kiva keskustella vielä paljon paljon pidempään, mutta erinomainen kiitos Sakari Wuolijoki sinulle, että pääsit tähän podcastiin ja avasit meidän kuulijoille vähän sitä, et mitä on finanssialan toiminta. Sielläkin käydään jatkuvasti ikään kuin sitä varautumista ja valmiutta taisteluun.

Sakari Wuolijoki: Kiitos, tämä oli oikein miellyttävä juttutuokio.

[musiikkia]